CIVIL RIGHTS DEFENDERS

Stockholm 2025-11-03

Dnr Ju2025/01945
Justitiedepartementet

YTTRANDE ÖVER UTKAST TILL LAGRÅDSREMISS OM SÄNKT STRAFFBARHETSÅLDER FÖR ALLVARLIGA BROTT

SAMMANFATTNING

Civil Rights Defenders avstyrkte i maj 2025 utredningens förslag i *SOU 2025:11* om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för barn som begår särskilt allvarliga brott, samt tillstyrkte bedömningen att en generell sänkning av straffbarhetsåldern inte bör genomföras.

Civil Rights Defenders avstyrkte även förslaget om att tillåta användning av tvångsmedel vid förundersökning mot misstänkta barn som fyllt 14 år, på samma sätt som för misstänkta i åldrarna 15–17 år.

Mot denna bakgrund ***avstyrker*** Civil Rights Defenders förslagen i regeringens utkast till lagrådsremiss i dess helhet.

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Civil Rights Defenders avstyrkte det ursprungliga förslaget om att sänka straffbarhetsåldern, eftersom det strider mot Sveriges folkrättsliga förpliktelser och mot forskningens tydliga slutsatser om att repressiva åtgärder inte är en effektiv metod för att motverka brottslighet bland unga.

Trots att en tydlig majoritet av remissinstanserna avstyrkte utredningens förslag, och sju av nio experter i utredningen motsatte sig en sänkning, går regeringen i sitt utkast till lagrådsremiss ännu längre i en repressiv riktning än vad utredningen själv gjorde.

Civil Rights Defenders ser med oro på att regeringen så tydligt bortser från både utredarens slutsatser och remissinstansernas synpunkter. Detta väcker frågan om utredningen tillsattes för att upprätthålla en formell process snarare än för att säkerställa en lagstiftning som är kunskapsbaserad och forskningsförankrad och som faktiskt bidrar till att minska den allvarliga brottsligheten bland unga. En sådan hantering undergräver den svenska lagstiftningstraditionen och riskerar att försvaga rättssäkerheten.

NÄRMARE OM FÖRSLAGEN

I vårt remissyttrande över *SOU 2025:11* avstyrkte Civil Rights Defenders förslagen om en differentierad sänkning av straffbarhetsåldern samt om att tillåta hemliga tvångsmedel mot barn som fyllt 14 år. Om regeringen trots detta väljer att gå vidare med dessa förslag vill vi framhålla följande:

CIVIL RIGHTS DEFENDERS

Utredningen har inte funnit att det finns stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle innebära en minskning av den allvarliga brottsligheten.[1] Detta stämmer väl överens med den forskning som finns på området. Tvärtom visar studier att tidig exponering för det straffrättsliga systemet kan förstärka kriminella beteenden hos unga.[2] Det står dessutom i direkt strid mot vad barnrättskommittén har uttalat om att straffbarhetsåldern bör vara minst 14 år.

Förslaget är en del av Tidöpartiernas kriminalpolitiska omläggning, som bygger på tanken om att brott bekämpas bäst genom repression och hårdare tag mot brottslingar. Åtgärderna motiveras regelmässigt utifrån ett brottsofferperspektiv. Strategin saknar dock stöd i forskning om vad som förebygger brott eller minskar risken för återfall.[3] Omläggningen riskerar dessutom att leda till en kraftig ökning av Sveriges fängelsepopulation; prognoser pekar på en mångdubbling till år 2034.[4]

Mot bakgrund av ovan ifrågasätter Civil Rights Defenders regeringens förklaring[5] till syftet med åtgärden. Om syftet verkligen är att ge upprättelse åt brottsoffer,[6] borde de resurser som nu satsas på att frihetsberöva barn i stället gå till att stödja och skydda brottsoffer och åtgärder som i praktiken leder till minskad brottslighet. Detta är särskilt relevant eftersom barn och unga i gängkriminalitet ofta är både förövare och offer.[7]

Civil Rights Defenders efterfrågar därför en tydlig motivering från regeringen: varför vill man genomföra ett förslag som inte förväntas minska brottsligheten, som utgör en ytterligare monetär satsning på gärningspersoner snarare än brottsoffer, och som grundas på en moralistisk snarare än evidensbaserad kriminalpolitik?

Remissvaret har beretts av Alma Bergqvist.

Stockholm som ovan,

John Stauffer
Chefsjurist

---

[1] SOU 2025:11, s. 211–212.
[2] FN:s kommitté för barnets rättigheter Allmän kommentar nr 24 (2019) om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, p. 2; En rättsutveckling som strider mot barnkonventionen | unicef.se.
[3] Kriminalvården – forsknings- och utvärderingsenheten, Kort om straffskärpningar, 2021, s. 9 f; Fängelse är inte lösningen på gängkriminaliteten - Kriminologiska institutionen; Ny studie om fängelsetidens effekt på intagnas återfallsrisk - Stockholms universitet.
[4] Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2025–2034, s. 29.
[5] Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott, s. 28–32.
[6] Gunnar Strömmer (M) om sänkt straffbarhetsålder: Syftet är inte primärt att minska brottsligheten 18 oktober 2025 - Ekots lördagsintervju | Sveriges Radio.
[7] Barn i organiserad brottslighet - Kunskapsguiden.